

HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE

udara i upute za održavanje i korištenje istih;

- određivanju vrste i broja strojeva i uređaja s povećanim opasnostima s predviđenim mjerama zaštite u odnosu na njihov smještaj i korištenje;
- načinu zaštite radnika od pada s visine ili u dubinu;
- načinu zaštite radnika pri iskopu zemlje, a posebice za rovove, kanale, šahtove, jame i slično;
- načinu zaštite radnika pri rušenju, odnosno rastavljanju objekata ili nekog njegovoga dijela;
- određivanju vrste i načina izvođenja - postavljanja skela (projekti s nacrtima i statičkim proračunima);
- mjerama zaštite od požara te opremi, uređajima i sredstvima za zaštitu od požara na gradilištu;
- načinu organiziranja pružanja prve pomoći na gradilištu;
- načinu osiguranja smještaja, prehrane i prijevoza radnika na gradilište i sa gradilišta, ako je to potrebno.

2. Popis opasnih tvari

3. Popis posebno opasnih poslova

4. Određivanje mjesta rada na kojima postoji povećana opasnost za život i zdravlje radnika, kao i vrste i količine potrebnih osobnih zaštitnih sredstava odnosno zaštitne opreme

5. Postupke za usklađivanje međudjelovanja svih aktivnosti u neposrednoj blizini gradilišta, također s mogućnošću hitnog isključenja komunalnih vodova u slučaju nužde

6. Postupke za svaku pojedinu opasnu fazu rada ili faze radova koje se obavljaju istovremeno ili u slijedu jedna iza druge pri čemu je potrebno definirati:

- tehničke odnosno organizacijske mjere koje je potrebno poduzeti prije početka radova u skladu s načelima zaštite na radu iz članka 13. ovoga Pravilnika;
- minimalno vrijeme koje je potrebno kako bi se radovi mogli obaviti na siguran način;
- minimalni broj radnika koji u toj fazi moraju sudjelovati;
- potrebna sredstva rada kao i način provjere njihove ispravnosti prije početka izvođenja faze radova.

7. Postupak usklađivanja izvođenja radova i dokumentacije sa svim promjenama na gradilištu

8. Vremenski plan radova - kojim se određuje redosljed/istovremenost i rokovi za izvršenje

9. Način organiziranja suradnje i uzajamno izvješćivanja svih izvođača radova i njihovih radničkih predstavnika, koji će zajedno ili jedan za drugim (u slijedu) raditi na istom gradilištu o tijeku, s ciljem sprečavanja ozljeda na radu i zaštite zdravlje radnika

10. Način organiziranja da na gradilište imaju pristup samo osobe koje su na njemu zaposlene i osobe koje imaju dozvolu ulaska na gradilište

11. Zajedničke mjere zaštite na radu na gradilištu

12. Obveza izvođača o međusobnom izvješćivanju o tijeku pojedinačnih faza rada

13. Pravila ponašanja na gradilištu

14. Popis poslova s procjenom troškova (troškovnikom) uređenja gradilišta i izvođenja zajedničkih mjera za provedbu zaštite na radu na gradilištu

15. Popis isprava, evidencija i uputa iz zaštite na radu, koje se moraju čuvati stalno na gradilištu

16. Potpis odgovorne osobe za izradu plana izvođenja radova i pečat.

Na temelju članka 18. stavak 7. Zakona o zaštiti na radu („Narodne novine Hercegbosanske županije“, broj 1/13) ministar rada, zdravstva, socijalne skrbi i prognanih Hercegbosanske županije donosi

PRAVILNIK o izradi procjene opasnosti

I. TEMELJNE ODREDBE

Članak 1.

Ovim Pravilnikom utvrđuju se uvjeti koje moraju ispunjavati poslodavci te ovlaštene ustanove odnosno gospodarska društva pri izradi procjene opasnosti, način izrade procjene opasnosti, sadržaji obuhvaćeni procjenom te podaci na kojima se procjena mora temeljiti.

Članak 2.

Temeljem procjene opasnosti primjenjuju se pravila zaštite na radu kojima se otklanjaju ili na najmanju moguću mjeru smanjuju opasnosti i štetnosti po zaposlenike na mjestima rada i u radnom okolišu za što poslodavac osigurava sva potrebna materijalna sredstva

Članak 3.

(1) Obvezu izrade procjene imaju poslodavci u djelatnosti poljoprivrede, lova i šumarstva, ribarstva, rudarstva, prerađivačke industrije, opskrbe električnom energijom, plinom i vodom, građevinarstvu, prometu, skladištenju i vezama, zdravstvenoj zaštiti i socijalnoj skrbi te u drugim djelatnostima za dijelove radnog procesa u kojima postoji mogućnost nastanka ozljeda na radu, profesionalnih bolesti te poremećaja u procesu rada koji bi mogli izazvati štetne posljedice po sigurnost i zdravlje zaposlenika.

(2) Obvezu izrade procjene imaju obrazovne ustanove s laboratorijima i radionicama praktične nastave.

(3) Obvezu izrade procjene opasnosti imaju i poslodavci čija je djelatnost različita od djelatnosti navedenih u stavku 1. ovoga članka u slučajevima iz članka 20. stavka 4. i članka 21. stavka 4. Zakona o zaštiti na radu.

Članak 4.

U smislu odredaba ovog Pravilnika:

"Procjena opasnosti" je postupak kojim se utvrđuje razina rizika glede nastanka i veličine ozljede na radu, profesionalne bolesti, bolesti u svezi s radom te poremećaja u procesu rada koji bi mogao izazvati štetne posljedice po sigurnost i zdravlje zaposlenika. **"Rizik"** je vjerojatnost nastanka navedenih štetnih događaja.

"Preostali rizik" je rizik od nastanka ozljede na radu, profesionalne bolesti i poremećaja u procesu rada preostao nakon primjene osnovnih i posebnih pravila zaštite na radu.

"Metoda analize rizika" je postupak kojim se može odrediti vjerojatnost nastanka štetnog događaja. **"Mjesto rada i radni okoliš"** su sva mjesta i prostori pod neposrednim i posrednim nadzorom poslodavca na kojima se zaposlenici moraju nalaziti ili do kojih moraju dolaziti tijekom rada.

"Radno mjesto" je skup poslova koje obavlja zaposlenik na temelju ugovora o radu.

"Opasne radne tvari" su po zdravlje štetne, zapaljive i eksplozivne tvari.

II. TEMELJNI SADRŽAJI PROCJENE OPASNOSTI**Članak 5.**

(1) Procjena opasnosti sadrži:

- a) Opće podatke
- b) Podatke o postojećem stanju
- c) Analizu i procjenu prikupljenih podataka
- d) Plan mjera za smanjivanje razine opasnosti
- e) Priloge (tekstualne i grafičke)

(2) Procjena se vodi na računalu uz zajamčen pristup istoj svim za to ovlaštenim, a jedan ispis procjene opasnosti mora biti postavljen na vidljivo i svima dostupno mjesto.

Članak 6.

(1) Opći podaci sadrže podatke o poslodavcu te objektu namijenjenom za rad sa naznakom lokacije, voditelju i članovima radne skupine, vanjskim stručnjacima, ovlaštenicima, stručnjacima za zaštitu na radu i povjerenicima zaposlenika za zaštitu na radu koji su sudjelovali u radu na izradi procjene, načinu na koji je u izradi procjene sudjelovao odbor za zaštitu na radu te da li je o procjeni opasnosti i kada raspravljalo zaposleničko vijeće te nadnevak završetka rada na procjeni.

(2) Ukoliko je procjenu opasnosti izradila ovlaštena ustanova odnosno gospodarsko društvo za zaštitu na radu, procjena sadrži podatke o stručnjacima zaštite na radu iz ustanove odnosno društva koji su sudjelovali u izradi procjene i odgovarajuće podatke iz stavka 1. ovoga članka.

Članak 7.

(1) Podaci o postojećem stanju obuhvaćaju:

- a) Opće podatke o poslodavcu:
 - početak rada poslodavca,
 - djelatnost ili djelatnosti koja obavlja,
 - ukupan broj zaposlenika.
- b) Opis glavnih tehnoloških procesa po lokacijama i objektima uključujući unutarnji transport, pogone održavanja i postupke pri održavanju s naznakom opasnosti po sigurnost i zdravlje zaposlenika koje proistječu iz procesa i nazivom radnih mjesta koja se u dotičnom dijelu procesa nalaze:
 - popis opasnih radnih tvari
- d) Za svako radno mjesto:
 - naziv,
 - broj zaposlenika od toga žena: od toga mladeži (mlađih od 18 godina): od toga invalida:
 - da li se radi o poslovima s posebnim uvjetima rada,
 - da li se staž osiguranja računa s uvećanim trajanjem,

HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE

- raspored radnog vremena - dnevni, tjedni, rad u smjenama, rad u turnusu, rad duži od normalnog, skraćeno radno vrijeme zbog otežanih uvjeta rada,
- izloženost opasnostima po radnim mjestima koju je potrebno utvrditi naročito glede mehaničkih opasnosti, padova i rušenja, električne struje, kemijskih tvari, požara i eksplozije, vrućih ili hladnih tvari, buke, prašine, vibracija, zračenja, mikroklima, rasvjete, fizičkih napora, nefiziološkog položaja tijela, psihofizioloških napora i drugo,
- izloženost opasnostima i štetnostima za žene i mladež.

d) podaci za razdoblje zadnjih pet godina:

- za svaku godinu:
 - a) broj smrtnih, skupnih i teških ozljeda,
 - b) broj ozljeda na 1000 zaposlenika,
 - c) broj slučajeva profesionalnih bolesti,
 - d) broj slučajeva profesionalnih bolesti na 10000 zaposlenika,
 - e) broj poremećaja u procesu rada koji su mogli izazvati štetne posljedice po sigurnost i zdravlje zaposlenika,
 - f) broj ozljeda na 1000 zaposlenika u odnosu na stanje u djelatnosti,
 - g) broj slučajeva profesionalnih bolesti na 10000 zaposlenika u odnosu na stanje u djelatnosti.

(2) Podaci o postojećem stanju kod gospodarskih društava i kod drugih poslodavaca koji tek otpočinju s obavljanjem djelatnosti obuhvaća samo one podatke koji se mogu prikazati u trenutku početka obavljanja djelatnosti.

(3) Podaci o postojećem stanju kod gospodarskih društava i kod drugih poslodavaca koji su nastali, privatizacijom odnosno na drugi način predviđen zakonom obuhvaća podatke koji se mogu prikazati ako nije došlo do promjena u tehnologiji i organizaciji rada.

Članak 8.

Podaci o postojećem stanju temelje se na podacima: iz evidencije rada,

- zaposlenicima raspoređenim na poslove s posebnim uvjetima rada,
- zaposlenicima koji su na radu oboljeli te zaposlenicima koji su se na radu ozlijedili i izvorima i uzrocima tih ozljeda,
- iz godišnjih izvješća o ozljedama i slučajevima profesionalnih bolesti,

- iz izvješća upućenih tijelima inspekcije rada o smrtnim, skupnim i težim ozljedama,
- slučajevima profesionalnih bolesti te o poremećajima u procesu rada, koji su mogli izazvati štetne posljedice po sigurnost i zdravlje zaposlenika
- iz izvješća o ozljedama na radu upućenim Zavodu za zdravstveno osiguranje HBŽ,
- iz uputa o načinu korištenja strojeva i uređaja,
- iz podataka o opasnim radnim tvarima dobivenih od proizvođača,
- iz zapisnika o ispitivanju strojeva i uređaja s povećanim opasnostima,
- iz zapisnika o ispitivanju radnog okoliša,
- iz knjige nadzora,
- iz zapisnika o nadzoru tijela inspekcije rada,
- iz rješenja i drugih mjera pokrenutih od strane inspekcije rada (rješenja o otklanjanju
- nedostataka i zabranama rada, zahtjevi sudu za prekršaje, krivične prijave i dr.),
- iz dokumentacije o poslovima na kojima se staž osiguranja računa s povećanim
- trajanjem.

Za razdoblje za zadnjih pet godina za svaku godinu podatke:

- broju ozljeda na radu, o broju slučajeva profesionalnih bolesti,
- broju poremećaja u procesu rada koji su mogli izazvati štetne posljedice po sigurnost i zdravlje zaposlenika, broju zaposlenika,
- podacima o izgubljenim radnim danima zbog ozljeda na radu,
- podacima o izgubljenim radnim danima zbog profesionalnih bolesti,
- podacima o broju ozljeda na 1000 zaposlenika u dotičnoj djelatnosti,
- podacima o broju slučajeva profesionalnih bolesti na 10000 zaposlenika u dotičnoj djelatnosti,
- podacima iz ispitnih lista koji su dobiveni tijekom obilaska mjesta rada i radnog okoliša glede izloženosti opasnostima na radnim mjestima.

Članak 9.

(1) Analiza i procjena prikupljenih podataka obuhvaća naročito:

1. Usklađenost sa zahtjevima kojima moraju udovoljavati sredstva rada kada su u uporabi

HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE

naročito glede: opskrbljenosti zaštitnim napravama, osiguranja od udara električne struje,

sprečavanja nastanka požara i eksplozije, osiguranja potrebne radne površine i radnog

prostora, osiguranja potrebnih putova za prolaz, prijevoz i evakuaciju zaposlenika, osiguranja

čistoće, potrebne temperature i vlažnosti zraka, ograničenja brzine kretanja zraka, osiguranja

potrebne rasvjete mjesta rada i radnog okoliša, ograničenje buke i vibracije u radnom okolišu,

osiguranja od štetnih atmosferskih i klimatskih utjecaja, osiguranja od djelovanja po zdravlje

štetnih tvari i zaštita od elektromagnetskih i drugih zračenja, te osiguranja prostorija i uređaja za osobnu higijenu.

2. Analizu primjene posebnih pravila zaštite na radu s težištem na provedbi radnih postupaka.
3. Analizu svih smrtnih, skupnih i teških ozljeda na radu glede izvora, uzroka, načina, vrste i dr.
4. Usporedba broja ozljeda na 1000 zaposlenih u odnosu na dotičnu djelatnost.
5. Analizu svih slučajeva profesionalnih bolesti.
6. Analizu svih slučajeva poremećaja u procesu rada koji su mogli izazvati štetne posljedice po sigurnost i zdravlje zaposlenika.
7. Analizu podataka kako bi se procijenio preostali rizik da dođe do ozljede na radu, slučaja profesionalne bolesti odnosno poremećaja u procesu rada koristeći odgovarajuće metode analize rizika.
8. Analizu svih radnih mjesta na kojima rade malodobnici, a posebno u odnosu na: opremljenost i izvedbu mjesta rada ili radne stanice, prirodu, stupanj i trajanje izlaganja fizičkim, biološkim i kemijskim sredstvima, oblik, opseg i korištenje radne opreme, posebice sredstava, strojeva, uređaja i naprava, te način na koji se njima rukuje, raspored radnih postupaka i operacija i način na koji se oni kombiniraju, razinu obuke i uputa danih malodobnicima.

(2) Za postrojenja u kojima se proizvode, prerađuju, koriste ili skladište opasne tvari u vršnim količinama većim od onih utvrđenih u Prilogu 1 potrebno je izvršiti posebnu procjenu glede poremećaja u procesu rada koji bi mogli ugroziti si-

gurnost i zdravlje zaposlenika te širi čovjekov okoliš.

(3) Iz analize i procjene opasnosti moraju biti vidljivi propusti u primjeni osnovnih i posebnih pravila zaštite na radu te drugih mjera koji su doveli do navedenih štetnih događaja te da li su već primijenjene ili tek treba primijeniti mjere da se takvi događaji ne ponove odnosno smanje na najmanju moguću mjeru.

Članak 10.

(1) Plan mjera za smanjivanje razine opasnosti sadrži primjenu osnovnih i posebnih pravila zaštite na radu odnosno drugih mjera koje poslodavac mora primijeniti odnosno poduzeti sa svrhom da se opasnosti otklone ili smanje na najmanju moguću mjeru.

(2) Plan mjera za smanjenje razine opasnosti mora sadržavati rokove, ovlaštenike odgovorne za provedbu mjera te način kontrole nad provedbom mjera.

(3) Plan mjera za smanjivanje razine opasnosti obvezno se izrađuje za tehnološke odnosno organizacijske cjeline i služi kao podloga za postupanje ovlaštenika poslodavca u dotičnom dijelu procesa rada.

(4) U planu mjera za smanjivanje razine opasnosti mora biti utvrđena provedba poslova zaštite na radu ovisno o opasnostima koje su utvrđene u procesu rada, mjestima rada i broju zaposlenika.

Članak 11.

(1) Prilozi uz procjenu opasnosti obvezno sadrže:

1. tlocrt lokacije s ucrtanim objektima,
2. popis poslova za koje je potrebno provesti osposobljavanje za rad na siguran način,
3. popis poslova s posebnim uvjetima rada,
4. popis opasnih kemijskih tvari,
5. popis strojeva i uređaja s povećanim opasnostima,
6. popis radnih prostorija i radnih prostora za koje postoji obveza ispitivanja radnog okoliša,
7. popis poslova na kojima se moraju upotrebljavati osobna zaštitna sredstva s naznakom sredstava

(2) Dokumentacija može biti dijelom i grafički prikazana, ukoliko se zornije može prikazati uporabom simbola i nacрта.

Članak 12.

Procjena opasnosti temelji se na zatečenom stanju glede primjene pravila zaštite na radu kod dotičnog poslodavca i predstavlja dokument koji podliježe revizijama u skladu s izmjenama u tehnološkom procesu koje utječu ili bi mogle utjecati na sigurnost i zdravlje zaposlenika, saznanjima samog poslodavca odnosno najnovijim stručnim i znanstvenim saznanjima.

Članak 13.

Revizija procjena obavlja se nakon svake smrtno, skupne ili teže ozljede, utvrđenog slučaja profesionalne bolesti te poremećaja u procesu rada koji je mogao izazvati štetne posljedice po sigurnost i zdravlje zaposlenika, izmjena u procesu rada koje utječu na sigurnost i zdravlje zaposlenika te na temelju izvršnog rješenja inspektora rada odnosno najmanje svake dvije godine.

III. NAČIN IZRADE PROCJENE OPASNOSTI**Članak 14.**

(1) Poslodavac iz redova radnika imenuje jednu ili više radnih skupina za izradu procjene opasnosti.

(2) Radnu skupinu čine najmanje tri stručnjaka zaštite na radu visoke stručne spreme tehničkog usmjerenja, usmjerenja zaštite na radu odnosno usmjerenja koje odgovara djelatnosti poslodavca.

(3) Jedan član radne skupine imenuje se za voditelja.

(4) U izradi procjene može sudjelovati specijalist medicine rada na način da procjenjuje mogućnost nastanka ozljeda na radu, profesionalnih bolesti i bolesti u svezi s radom i veličinu rizika njihovog nastanka.

(5) U izradi procjene iz članka 9. stavka 2. ovoga Pravilnika sudjeluje i dipl. ing. kemijske tehnologije ili dipl. ing. kemije.

(6) Stručnjaci iz stavka 2. ovoga članka moraju biti zaposleni kod poslodavca s najmanje polovicom radnog vremena, a stručnjaci iz stavka 4. i 5. ovoga članka poslove vezane za izradu procjene opasnosti mogu obavljati i na temelju ugovora o djelu.

Članak 15.

(1) Voditelj radne skupine mora imati najmanje pet godina radnog iskustva u struci i položen opći i poseban dio stručnog ispita za stručnjaka zaštite na radu u skladu s odredbama Pravilnika o polaganju stručnog ispita stručnjaka zaštite na radu.

(2) Ostali članovi radne skupine moraju imati najmanje tri godine radnog iskustva u struci i položen opći i poseban dio stručnog ispita za stručnjaka zaštite na radu u skladu s odredbama Pravilnika iz stavka 1. ovoga članka.

Članak 16.

Odredbe članka 14. i 15. ovoga Pravilnika na odgovarajući se način primjenjuju kada izradu procjene opasnosti obavlja ovlaštena ustanova odnosno gospodarsko društvo za zaštitu na radu.

Članak 17.

(1) Poslodavac podnosi ministru nadležnom za rad pisani zahtjev za izdavanje rješenja o ispunjavanju uvjeta za obavljanje poslova na izradi procjene opasnosti uz koji prilaže dokaze o ispunjavanju uvjeta iz članka 14. i 15. ovoga Pravilnika.

(2) Rješenje iz stavka 1. ovoga članka konačno je i protiv njega se može pokrenuti upravni spor.

Članak 18.

(1) U slučaju kada poslodavac izradu procjene povjerava ovlaštenoj ustanovi odnosno gospodarskom društvu, dužan je sudjelovati u radu na procjeni odnosno osigurati sudjelovanje svojih ovlaštenika na svim razinama, službi ili stručnjaka za zaštitu na radu te ostalih službi davanjem informacija, osiguranjem uvida u dokumentaciju i obilaska mjesta rada i dr.

(2) Kod poslodavca iz članka 3. stavka 1. s više od 20 zaposlenika pri izradi procjene sudjeluje povjerenik zaposlenika za zaštitu na radu, kod poslodavca s više od 50 zaposlenika odbor za zaštitu na radu, a prije njezinog usvajanja o njoj raspravlja zaposleničko vijeće.

(3) Poslodavac koji zapošljava manje od 20 zaposlenika procjenu izrađuje sam bez obzira na to da li ispunjava uvjete iz članka 14. i 15., ali je

HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE

dužan izradenu procjenu dati na provjeru ovlaštenoj ustanovi odnosno gospodarskom društvu, koje posjeduje rješenje ministra nadležnog za rad o ispunjavanju uvjeta za obavljanje navedenih poslova.

Članak 19.

Procjena i mjere za otklanjanje opasnosti moraju se temeljiti na načelima iz članka 17. Zakona o zaštiti na radu.

Članak 20.

(1) Za izradu procjene opasnosti primjenjuju se BiH metode ili (u njihovom nedostatku) u svijetu prihvaćene metode kao što su AUVA, BG, OZEPA, SME, WKO i dr.

(2) Pri izradi procjene opasnosti za postrojenja i pogone u kojima se proizvode, prerađuju, koriste ili skladište opasne radne tvari u količinama većim od onih utvrđenih u Prilogu primjenjuju se metode FMEA, HAZOP, SWIFT, "Što-ako", "Stablo pogrešaka", "Stablo događaja" i dr.

(3) Moguća je istovremena primjena dviju ili više komplementarnih metoda u okvirima i na način kako je predviđeno za pojedinu metodu, ali je potrebno naglasiti o kojim se metodama radi.

Članak 21.

Kada inspektor rada prilikom nadzora kod poslodavca utvrdi da opasnosti i štetnosti utvrđene u procjeni opasnosti ne odgovaraju stvarnom stanju, rješenjem će narediti reviziju procjene opasnosti.

Članak 22.

Reviziju procjene opasnosti obavlja sam poslodavac ili u suradnji s ovlaštenom ustanovom odnosno gospodarskim društvom za obavljanje poslova zaštite na radu.

Članak 23.

Prilog otiskan uz Pravilnik čini njegov sastavni dio.

Članak 24.

Ovaj Pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objave u »Narodnim novinama Hercegbosanske županije«.

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegbosanska županija
Ministarstvo rada, zdravstva, socijalne skrbi i prognanih
Broj: 09-02-02-10/13
Livno, 02. 10. 2013. godine

Ministar
Darko Horvat v.r.

Prilog 1.

Opasna rdna tvar	Količina (u tonama)
Amonijev nitrat (eksploziv)	2.500
Amonijev nitrat (gnjojivo)	5.000
Arsen pentoksin	2
Arsen trioksid	0,1
Brom	100
Klor	25
Spojevi nikla	1
Etilenamin	20
Flor	20
Formaldehid (>90%)	250
Olovni alkili	50
Ukapljeni jako zap. (uključujući UNP) i prirodni plin	200
Acetilen	50
Etilen oksid	50
Propilen oksid	50
Metanol	5.000
2-Kloranilin (isoli)	0.01
Metilizocijanat	0.15
Kisik	2.000
Fozgen	0.75
Arsin	1
Fosfin	1
Sunpordiklorid	1
Sunpor trioksid	75
Benzin i druga goriva	50000

Na temelju članka 19. stavak 4. Zakona o zaštiti na radu (»Narodne novine Hercegbosanske županije«, br. 1/13) ministar rada, zdravstva, socijalne skrbi i prognanih Hercegbosanske županije donosi